

Информация относно

Неприятеля *Pseudips mexicanus* (гравьор по бор Монтерей), включен в списъка за предупреждения на Европейската и средиземноморска организация за растителна защита

Европейската и средиземноморска организация за растителна защита (European plant protection organization - EPPO), през февруари 2024 г., включи в списъка си за предупреждения (EPPO Alert List)¹ нов неприятел - *Pseudips mexicanus*, който вреди по видовете *Pinus* spp. (борове). Извън естественият си ареал на разпространение (Северна и Централна Америка) неприятелят е прихванат в Ирландия.

Фиг.1. Възрастен индивид
Pseudips mexicanus

Pseudips mexicanus (Hopkins) (Фигура 1.), с тривиално име - гравьор по бор Монтерей, произхожда от западните региони на Северна и Централна Америка. Принадлежи към разред *Coleoptera* (твърдокрили), семейство *Curculionidae* (хоботници), подсемейство *Scolytinae* (беловинояди), род *Pseudips*. Неприятелят се среща и под следните синоними: *Ips mexicanus* (Hopkins 1905), *Tomicus mexicanus* (Hopkins 1905), *Ips radiatae* (Hopkins 1915), *Tomicus radiatae* (Hopkins 1915) и *Tomicus wieslanderi* (Chamberlin 1917). Гостоприемници на този вредител са видовете *Pinus* spp. (борове).

Този северно американски корояд е включен в списъка за предупреждения на EPPO, тъй като наскоро е бил прихванат, извън естественият си ареал на разпространение, на феромонови капани в Ирландия.

¹ EPPO Alert List, сам по себе си не е списък на вредители, препоръчани за регулиране като карантинни вредители и не представлява препоръка за фитосанитарни разпоредби.

Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

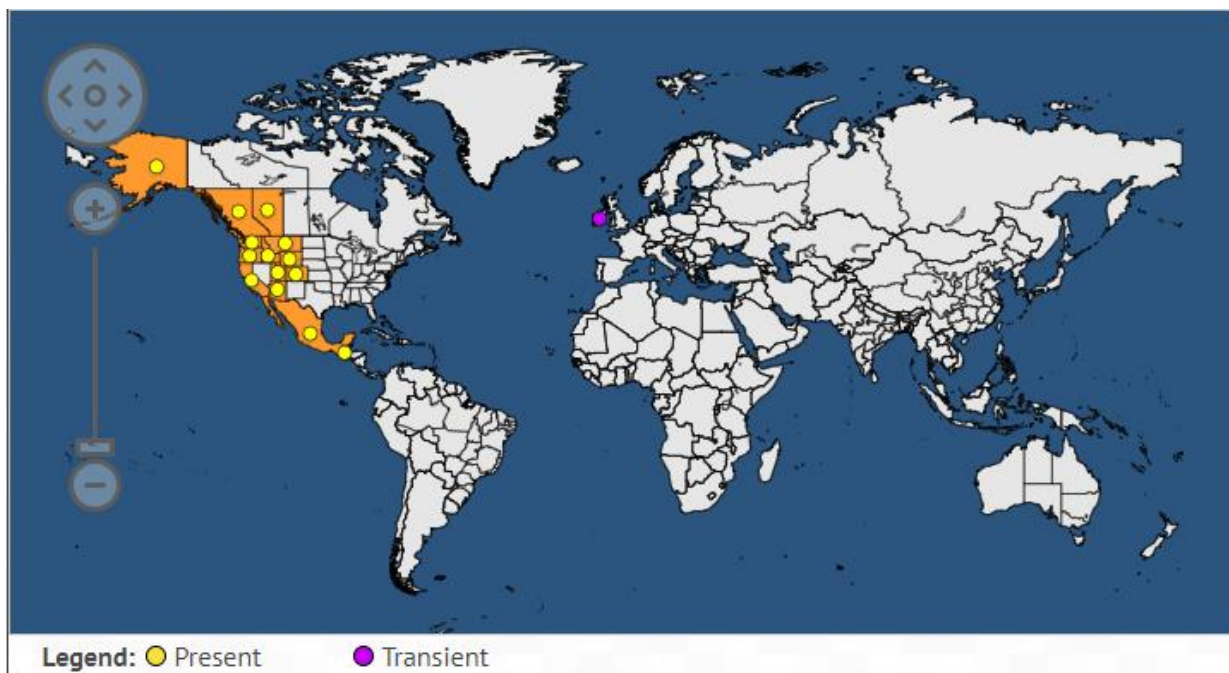
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

Географско разпространение

Pseudips mexicanus е с произход западната част на Северна и Централна Америка. Към настоящия момент се среща в: Канада (в провинции Албърта и Британска Колумбия), Съединени американски щати (САЩ) (в щатите - Аляска, Аризона, Калифорния, Колорадо, Айдахо, Монтана, Орегон, Юта, Вашингтон, Уайоминг), Мексико и Гватемала.

Съгласно световната база данни на EPPO², неприятелят за първи път е прихванат извън естественият си ареал на разпространение в Ирландия през 2023 г.

Фиг. 2 Глобално разпространение на *Pseudips mexicanus* към 20 февруари 2024 г. (EPPO Global Database)

Ирландската национална служба за растителна защита е съобщила за прихващане на корояда *Pseudips mexicanus* (93 бръмбара на шест феромонови капана) в периода от края на месец август до средата на месец октомври 2023 г. Неприятелят е открит в иглолистни насаждения, в община Шанън, графство Клеър на провинция Мънстър (Югозападна Ирландия). Предприети са официални фитосанитарни действия срещу разпространението му.

Растения гостоприемници

В мястото си на произход неприятелят *Pseudips mexicanus* напада около двадесет и четири вида от семейство *Pinaceae* (борови), род *Pinus* (бор) - *Pinus sp.*, *Pinus albicaulis*, *Pinus attenuata*, *Pinus ayacahuite* (мексикански бял бор), *Pinus cembroides* (мексикански кедров бор), *Pinus contorta*, *Pinus cooperi*, *Pinus devoniana*, *Pinus durangensis* (бор

² EPPO Global Database, <https://gd.eppo.int/taxon/IPSXRA/distribution>

Amber Green White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

Дуранго), *Pinus flexilis*, *Pinus hartwegii*, *Pinus jeffreyi*, *Pinus lambertiana* (захарен бор), *Pinus leiophylla* (бор чихуахуа), *Pinus montezumae*, *Pinus muricata* (епископски бор), *Pinus oocarpa* (мексикански жълт бор), *Pinus patula* (мексикански плачещ бор), *Pinus ponderosa* (жълт бор), *Pinus pseudostrobus*, *Pinus radiata* (бор Монтерей), *Pinus rudis* (мексиканският планински бор), *Pinus teocote* и др. Някои от тези видове са разпространени и в региона на ЕРРО, като *Pinus ponderosa* (жълт бор).

Pinus sylvestris (бял бор), който е широко разпространен в Европа и региона на ЕРРО, към момента не е записан като гостоприемник [1]³.

Жизнен цикъл и биология на неприятеля

Pseudips mexicanus е поливолтинен вид и в зависимост от климатичните условия развива няколко поколения годишно. Например в Канада развива едно поколение годишно, в щата Калифорния (САЩ) - три, в Мексико до седем поколения годишно. Видът може да презимува като ларва и като възрастна.

Тялото на възрастните корояди е с цилиндрична форма, дълго от 3,5 мм до 5 мм и тъмнокафяво на цвят. Мъжките правят брачни камерки в кората на боровите стъбла. Във всяка брачна камерка се привличат по 2-3 женски. След оплождането женските яйцеснасят в ниши (Фигура 3). След излюпването си ларвите правят ларвни ходове, които засягат кората и беловината. (Фигура 4) Там те се хранят и развиват. Ларвите преминават през 4 ларвни възрасти. След като завършат развитието си какавидират в края на ларвните ходове в какавидна камерка. [1]

Фиг. 3. Снесени яйца в ниши

Фиг. 4. Ларвни ходове

Повреди

Корояда *Pseudips mexicanus* напада преди всичко стари, физиологично отслабнали дървета *Pinus spp.* Дървета подложени на стрес (суша или преовлажняване), или вече нападнати от други вредители. Съобщава се, че напада и млади до средно

³ [DAFM Plant Pest Factsheet](#)

Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

големи дървета. Вреда нанасят ларвите. Симптоми за нападнати дървета са появата по повърхността на кората на червеникаво-кафяв прах (резултат от дейността на бръмбара). Фигура 5 и 6.

Фиг. 5. Симптоми за нападение от *Pseudips mexicanus*

Фиг. 6. Симптоми за нападение от *Pseudips mexicanus*

Път на навлизане и разпространение

Вероятните пътища за навлизане на корояда *Pseudips mexicanus* са посредством международния търговски обмен и движение на растения за засаждане от род *Pinus*, дървесина, дървесен чипс, дървен опаковъчен материал и отделена кора от иглолистни растения, произхождащи от страни, с наличие на вредителя.

Освен с помощта на човешката дейност (търговия и транспорт на заразен растителен материал), неприятелят може да се разпространява на къси разстояния (до няколко метра) естествено чрез летежа на възрастните индивиди, въпреки че като цяло липсват данни за летателният му капацитет и разстоянията които би могъл да прелети.

Тези потенциални пътища за навлизане на *Pseudips mexicanus* на територията на Европейския съюз (ЕС) и ЕРРО са регламентирани от действащото европейско законодателство. Вносът на растенията от род *Pinus* различни от плодове и семена от трети страни е забранен съгласно изискванията посочени в приложение VI на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията⁴.

Дървесина и отделена кора от иглолистни дървета се регулира, чрез специалните изисквания, посочени в приложение VII, и Приложение XI, част А от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията⁵.

⁴ ПРИЛОЖЕНИЕ VI - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, чието въвеждане в Съюза от определени трети държави е забранено - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

⁵ ПРИЛОЖЕНИЕ VII - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, произхождащи от трети държави, и съответните специални изисквания за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията. ПРИЛОЖЕНИЕ XI Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, за които се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза, и тези, за които не се изисква такъв сертификат, ЧАСТ А Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, както и съответните трети държави на произход или изпращане, за които в съответствие с член 72, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/2031 се

Amber   Green   White

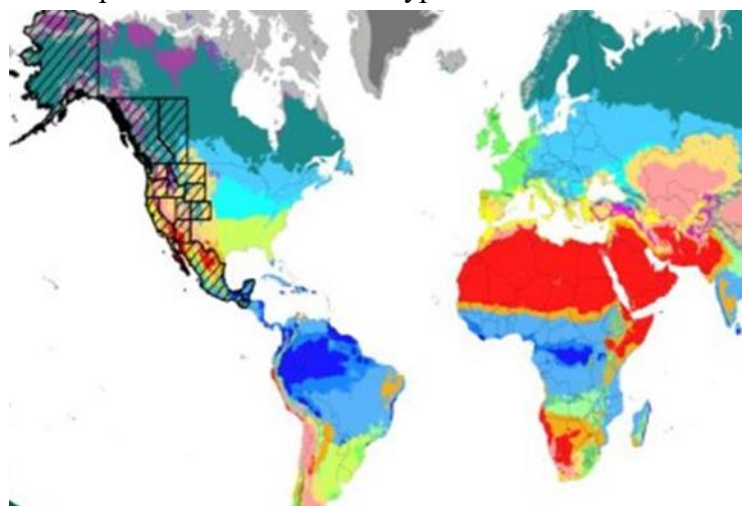
гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

Дървения опаковъчен материал се регулира с Международният стандарт за Фитосанитарни мерки 15 (ISPM 15).

Възможен риск

Pseudips mexicanus може да атакува широк спектър от видове *Pinus* (бор), които са разпространени в района на ЕРРО, въпреки че нападение върху местни европейски борове все още не са документирани. *Pseudips mexicanus* притежава изключителна широка екологична пластичност и адаптивност към различни климатични условия. Среща в голям диапазон от климатични зони - от Аляска до Гватемала. Тези климатични зони се срещат в ЕС и в региона на ЕРРО. Фигура 7.

Фиг. 7. Световно разпространение на климатичните зони, които се срещат в ЕС и в райони извън ЕС, където е докладван *Pseudips mexicanus*

Като се вземат предвид биотичните фактори (наличие на растения гостоприемници) и абиотични фактори (пригодност на климата) в Европа, както и факта, че неприятелят е прихванат в борово насаждение в Ирландия, се предполага, че *Pseudips mexicanus* има потенциал да се установи на нови територии.

Значение за България

Понастоящем короядът *Pseudips mexicanus* по иглолистните видове от род *Pinus* (бор) не присъства на територията на Р България.

Неприятелят *Pseudips mexicanus* вреди по голям брой иглолистни видове принадлежащи към род *Pinus* (бор).

изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

□ Amber   □ Green   ☒ White

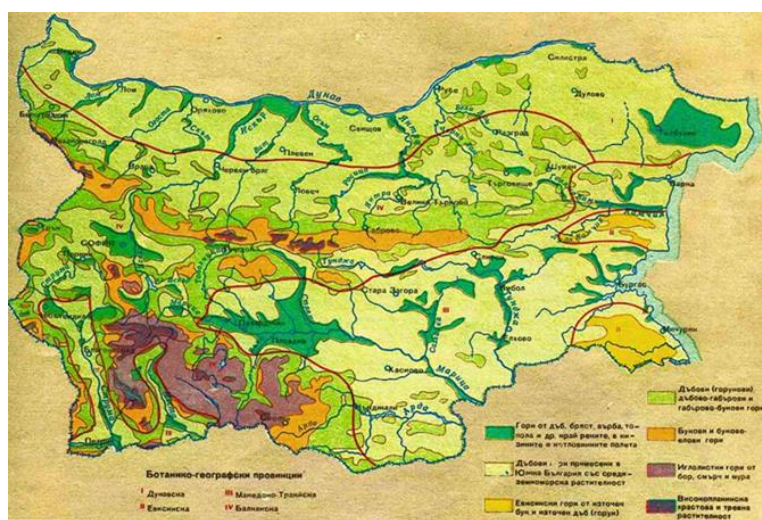
гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

Климатични зони, където *Pseudips mexicanus* присъства се срещат в ЕС и България.

Потенциалните пътища за въвеждането на вида в страната са вносът на растения гостоприемници, предназначени за засаждане, отрязани клони, дървесина и отделена кора от иглолистни дървета, произхождащи от страни, с наличие на вредителя. Тези потенциални пътища за навлизане на неприятеля на територията на България са регламентирани от действащото законодателство на ЕС. При неспазване на фитосанитарните мерки за контрол и при евентуално въвеждане на този неприятел в страната, той би представлявал опасност за иглолистните гори в страната, а климатичните условия са подходящи за разпространение и развитието му.

В България иглолистните гори са около 37% от всички гори на територията на страната. Те са разположени предимно в Западни Родопи, Северен Пирин, Рила, Витоша и на отделни петна в Западна и Средна Стара планина, Осогово и др. (Фигура 8).

Фиг. 8. Карта на горите в България

Българските гори се отличават с изключително богато биологично разнообразие от иглолистни и широколистни дървесни видове. Разпределението на горската територия по видове гори следва характерна тенденция, свързана с трайно намаляване на площта на иглолистните гори и иглолистните култури. Понастоящем площта на иглолистните гори възлиза на 1 145 781 ха. [2]

Екологичният мониторинг, проведен в мрежата за широкомащабен мониторинг на горските екосистеми през 2017 г. показва, че общото здравословно състояние на тези екосистеми се оценява като добро. Върху здравословното състояние на иглолистните гори най-голямо влияние са оказали неприятелите. Най-сериозният проблем са нападенията от корояди, като повече от половината от засегнатите площи се дължат на тях. [3]

Amber Green White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

Короядите са група дребни бръмбари, с късо кафяво или черно цилиндрично тяло, които нападат дърветата и издълбават ходове в стъблата и клоните. Короядите от подсемейство *Scolytinae*, семейство *Curculionidae* (хоботници), разред *Coleoptera* (твърдокрили), към които принадлежи и *Pseudips mexicanus*, се хранят и размножават между кората и дървесината на различни дървесни видове.

Короядите играят важна роля в екологията на горите, тъй като ускоряват разлагането на мъртва и умираща дървесина, с което участват в обновяването на гората. Те често нападат дървета, които вече са отслабени от болести, суша, висока гъстота на гората или ветровали, ветроломи, снеговали, снеголоми, ледовали, ледоломи, но някои видове нападат и здрави дървета, като по този начин допринасят за влошаване на фитосанитарното здраве на иглолистните гори.

Според данните от Регионална дирекция по горите София [4], най-често срещаните видове корояди (*Coleoptera: Curculionidae*), със стопанско значение в България са: Върхов корояд (*Ips acuminatus*) (Gyllenhal, 1827), Голям горски градинар (*Tomicus piniperda*) (Linnaeus, 1758), Типограф (*Ips typographus*) (Linnaeus, 1758), Шестзъб корояд (*Ips sexdentatus*) (Voerner, 1776).

През последните години видовете корояди, които имат ограничено разпространение на територията на България и не нанасят сериозни повреди по иглолистните видове са: Халкограф (*Pityogenes chalcographus*) (Linnaeus, 1761), Елов кривозъб корояд (*Pityokteines curvidens*) (Germar, 1824), Ивичест дървесник (*Trypodendron lineatum*) (Olivier, 1795) и Полиграф (*Polygraphus polygraphus*) (Linnaeus, 1758).

Поддържането на популацията от корояди под икономическият праг на вредност е важна задача, тъй като с прокарването на ходове в дървесината короядите нанасят технически повреди по стъблата на различни иглолистни дървета. Повреждат и наскоро добити дървесни материали във временните горски складове. Техническите качества на дървесината се влошават и от дървесиноразрушаващи гъби, съвместно развиващи се с короядите. Всичко това води до негативни икономически последици.

Евентуалното въвеждане, установяване и разпространение на още един вид корояд, като *Pseudips mexicanus* (гравьор по бор Монтерей), независимо че към момента местните видове, в това число и *Pinus sylvestris* (бял бор) не са записани като растения гостоприемници, може да окаже отрицателно въздействие, както върху дърводобива, така и на екологията, биологичното разнообразие в иглолистните гори и градските пейзажи и не на последно място на развитието на курортното дело и туризъм. Ефектът върху износа на дървен материал също би бил негативен.

Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

При съмнение за наличие на *Pseudips mexicanus* и/или предполагаеми повреди от него, е необходимо незабавно да се уведомят официалните власти.

Ранното откриване би могло да помогне за управлението на този вредител в България.

Източници:

European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO, 2024), EPPO Alert List – last updated in 2024-02, EPPO Alert List – *Pseudips mexicanus* (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae), Monterey pine engraver,

https://www.eppo.int/ACTIVITIES/plant_quarantine/alert_list_insects/pseudips_mexicanus

[1] DAFM Plant Pest Factsheet, *Pseudips mexicanus*, Monterey pine engraver, [DAFM Plant Pest Factsheet](#)

[2] Горско стопанство в България, https://bg.wikipedia.org/wiki/Горско_стопанство_в_България

[3] Здравословно състояние на горите в България, Изпълнителна агенция по околна среда

<http://eea.government.bg/bg/soer/2017/forest/zdravoslovno-sastoyanie-na-gorite-v-balgariya>

[4] Лесопатологични прогнози, Регионална дирекция по горите София, <http://www.sofia.iag.bg/docs/lang/1/cat/6/index>

Снимков материал:

Фиг. 1. – Възрастно *Pseudips mexicanus*,

https://www.eppo.int/ACTIVITIES/plant_quarantine/alert_list_insects/pseudips_mexicanus

Фиг. 2. - EPPO Global Database <https://gd.eppo.int/taxon/IPSXRA/distribution>

Фиг. 3 и 4.- Яйчни ниши и ларвни галерии - [DAFM Plant Pest Factsheet](#)

Фиг. 5 Симптоми от *Pseudips mexicanus*,

https://www.eppo.int/ACTIVITIES/plant_quarantine/alert_list_insects/pseudips_mexicanus

Фиг. 6 Симптоми от *Pseudips mexicanus*

[DAFM Plant Pest Factsheet](#)

Фиг. 7 - Световно разпространение на климатичните типове, които се срещат в ЕС и в райони извън ЕС, където е докладван *Pseudips mexicanus* - [DAFM Plant Pest Factsheet](#)

Фиг.8. Карта на горите в България - <http://folk.uio.no/kjetilrh/bulg/kz/Botmap.jpg>

Други информации в областта на здравето на растенията, могат да бъдат намерени на интернет страницата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига – <https://corhv.government.bg/>
<https://corhv.government.bg/Здраве-на-растенията-с-31>

Изготвил: Татяна Величкова, н-к отдел ЗРХЗХ,
Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ,
29.03.2024 г.

Amber Green White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

